

BISERICA SI SCOALA

REVISTA BISERICESCA, SCOLARA, LITERARA SI ECONOMICA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an 50 Lei

Apare odată în săptămână: Duminica

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
Arad, Strada Eminescu N-rul 16
Telefon pentru oraș și județ: 266

Vorbirea

P. S. Sale Episcopului Grigorie, la deschiderea Sinodului eparhial.

*Hristos a Inviat!
Domnilor Deputați!*

În aceste clipe de rară înălțare sufletească, o adâncă emoție străbate sufletul meu. Este emoția primei pășiri în fruntea măritei adunări eparhiale, dornică să vadă semnele muncii desinteresate a noului său Episcop. Dar emoția mea este și rezultatul fericitei inspirații a tuturor celor cari alcătuind legea de unificare bisericească, — ni-au făcut cu puțință ca în ziua de 2 Maiu a. c. toate cele 18 eparhii ortodoxe din țară pentru întâia dată să-și țină în același timp adunările lor eparhiale.

În ziua aceasta suntem deci chemați să dăm cea mai vie expresie a solidarității noastre de muncă și credință cu eparhiile surori, cari sunt datoare să lucreze împreună pentru spiritualizarea sfintei noastre biserici ortodoxe. La introducerea mea în scaunul de episcop, am dat promisiunea solemnă că voi munci pentru spiritualizarea bisericii noastre, chemată a sta ca un cedru uriaș din țara popasurilor sfinte și a da binecuvântare tuturor fiilor ei. Poate nici o Duminică nu este mai potrivită ca și Duminica Samarinenții, pentru a ne face să înțelegem rostul spiritualizator al sfintei noastre biserici. Mântuitorul spusese femeii dela fântâna lui Iacob că: „Tot cel ce va bea din apa aceasta, va înseta iarăși; iar cel ce va bea din apa, pe care Eu volu da lui, nu va înseta în veac” (Ioan 4).

Să vedem deci, Prea Cucernici și Onorați deputați eparhiali, din care apă și-a stâmpărat setea sa eparhia Aradului în interval de un an. Suntem datorți a face un bilanț al vieții noastre bisericești-culturale și religioase morale. Suntem datorți a ști dacă optimismul sau pesimis-

mul ne întovărășesc viața bisericească. Trebuie să vedem dacă optimismul oficial al zilelor de paradă, — cum zice scriitorul Gala Galaction în scrierea sa mai recentă „Piatra din capul unghiului”, — ce servește spre încurajare ori spre poticnire. În special doresc să se constate dacă este adevărată aserțiunea aceluiaș scriitor și preot distins, că preotul român ortodox cu tot devotamentul său este nesocotit și privit ca o cantitate negligeabilă.

Constat înainte de toate că preoțimea eparhială a primit cu vie însuflețire venirea smereniei noastre la cârma eparhiei. Conștientă de chemarea ei, această preoțime mi-a dat cel mai prețios concurs întru îndeplinirea chemării grele ce ni a fost hărăzită de sus.

Li sunt recunoscător acestei preoțimi pentru viața sa disciplinată și pentru munca ce a depus pentru apărarea operii lui Hristos, care este Biserica. Preoțimea noastră și-a dat seama că Hristos cel Inviat din morți a întemeiat Biserica spre a fi fără greșală și astfel însăși preoțimea s'a ferit de încorectități și greșeli, știind că răuvoitorii confundă pe nedrept instituția cu greșelile și scăderile omenești. Nu am cuvinte să accentuez aici cât de mare lucru este ca preoțimea să rămână și pe viitor la înălțimea Sf. Altar, de unde voesc să o coboare puterile întunericului veacului acestuia. Declar că nu am destule clipe libere pentru a mă ruga cât mai des lui Dumnezeu să țină preoțimea cel puțin la înălțimea de până acum. Rog pe toți fiii mei sufletești să se roage pentru munca rodnică a preoțimii noastre. Și de ce? Pentru că mari nădejdi se leagă de acele rugăciuni! Precum odinioară Sf. Apostol Pavel în epistola către Filimon (v. 22) își arăta nădejdea că prin rugăciunile credincioșilor le va fi tot mai mare și mai mare folos, așa nădăjdum noi și preoțimea eparhială cele mai mari succese dela rugăciunile credincioșilor. Credem și mărturisim că preoțimea se va însufleți tot mai mult și că prin aceasta și credincioșii își vor da tot mai mult seama că mai mult

* Preoțimea eparhială va citi cuvântarea aceasta credincioșilor la un prilej potrivit.

ajută buzele gata spre rugăciune, decât buzele gata spre hulire ale inamicilor noștri.

E locul a pomeni aici de serviciile prestate din partea protopopilor, cari au dat cea mai largă ascultare îndemnurilor și orientărilor primite dela centrul eparhial. Nu ne îndoim că protopopii vor fi și în viitor, adevărate mâni și ochi ageri ai Episcopului. Nu ne îndoim că în vizitațiile lor canonice, protopopii vor controla îndeosebi activitatea predicatorială a preoțimii. Bine vor face dacă vor cere ca fiecare preot să poarte o condică despre predicile ținute. Protopopii vor controla îndeosebi și catehizația, fără de care mulți vor aluneca dela credință. Vor controla munca preoților pe terenul cercetării bolnavilor, ca astfel să se vadă că noi suntem luptătorii creștinismului aplicat. În chipul acesta nu mă îndoiesc că clerul este acela care va lupta împotriva aparențelor și pe toate terenurile va înfățișa oamenii pe Dumnezeu ca răsplătitor al muncii desinteresate, dar și ca judecător al lenei și răutății.

S'ar părea, Domnilor Deputați, că nimic nu stă în calea izbândei slujitorilor Altarului. Totuși acești slujitori au în fața lor o mare primejdie: aceea a succesului. Spiritul materialist al vremii și acțiunea ascunsă a inamicilor bisericii sunt piedici reale, dar de biruit. Mă pot mândri că preoțimea a înțeles apelul ce l-am făcut în August 1925 pentru înființarea fondului de propagandă, care crește vertiginos. Alături de cler s'au atașat la muncă intelectualii și poporul și mă pot mândri că doi fii ai Bănățului au dat câte zece mii lei la fond, iar prefecturile din Arad și Timișoara ni-au sprijinit călduros. Astfel am ajuns ca astăzi să putem da poporului broșuri gratuite din fondul cu care susținem biblioteca „Creștinului Ortodox”. Din această bibliotecă au apărut peste 100 mii exemplare și e bine când pot lăuda aici pe autorii broșurilor, cari la apelul meu și-au pus cu inimă curată serviciile lor la dispoziția bisericii.

Una din preocupările noastre de căpetenie este cercetarea credincioșilor. În timp de șapte luni am cercetat 50 parohii, despre cecece prezentăm raport separat.

Fapt îmbucurător este că credincioșii în tot locul m-au chemat să le sfințesc bisericile noi și cele renovate. În timp de 7 luni am sfințit personal 13 biserici, pentru cari administrația a arătat cel mai mare interes. Țin să fac amintire specială de generozitatea prefecturii județului Timiș-Torontal care în anul trecut a dat peste 9 milioane pentru zidiri de biserică.

În acelaș timp însă aș dori ca inima mea să fie și mai plină de bucurie văzând cercetate bisericile mai ales de intelectuali. Nu știu ce se petrece în inima unui om, care nu cercetează biserica, dar știu totuși că mare răspundere au ceice nu o cercetează. Asupra lor cade păcatul rătăcirii inimilor plâpânde, cari nu văd pilda părinților, fie ei advocați, fie chiar preoți, ingineri, profesori, funcționari, comercianți, industriași sau plugari. Priviți la sinagogile țixite, priviți capiștile sectarilor !!

Priviți icoana din trecut a intelectualului român !! El era totdeauna la biserică. De aceea apelăm la intelectualii satelor, învățători, secretari comunali și alții, să meargă la biserică. Invităm cărturarii orașelor să-și arate dragostea către biserică. E un lucru posibil acesta. Avem pilda dlui Lazar Palcu, mare proprietar din Pâncota, care a reparat biserica de acolo pe propria sa cheltuială jertfind suma de aproape un milion Lei.

*Prea Cucernici Părinți,
Domnilor Deputați,*

Am căutat să încheg un front unic față de primejdia sectară și pot spune că acel front s'a închegat din conștiința preoțimii și credincioșilor. Avem multe cazuri de reveniri la vechea credință și mărturisiri că alunecările s'au făcut din interese materiale. Văzând acțiunea noastră prin broșuri și predici, s'a înțetit propaganda sectară, dar ea nu mai prinde și o spunem ca semn bun că de un an și mai bine nu se mai fac treceri la baptism. Despre problema sectară veți binevoi a lua informații din raportul asupra misiunilor. Aici sunt dator a grăi cu glas înălțat și apăsător ca să mă audă întreaga biserică ortodoxă română, că nu stigmatizând și timbrând ca rătăciți, vom combate pe baptiști, ci ducând o viață după credința ortodoxă ce o mărturisim. Apelez aici mai ales la apostolatul laicilor și îi rog să nu uite că dacă cel din urmă pantofar și țăran baptist are sf. Scriptură, cu atât mai mare cinste este să găsim sf. Scriptură în familiile ortodoxe, începând dela intelectuali. Avem intelectuali cari citesc bunăoară: Istoria lui Hristos de Papini, dar trebuie să aibe toți în casele lor sf. Scriptură.

Trebuie să pomenesc la acest loc de răvna cu care fostul nostru misionar, părintele Dr. Gheorghe Ciuhandu, s'a străduit a reface situația pe urma pierderilor suferite în trecut prin propaganda catolică.

Pentru intensificarea misionarismului am angajat misionar special în persoana părintelui

Traian Cibian, pe care îl recomand atențiunii clerului și poporului și care de bună seamă va fi de folos în misiunea ce o are față de inamicii bisericii, fie sectari, fie oameni certați cu orice duh creștinesc.

Privirea mea se îndreaptă și spre anumite rele cari bântue în casa noastră proprie. Patru scăderi mari trebuie să combatem: alcoolismul, luxul, divorțurile și concubinagiile. Aceste patru plăgi să ne facă a ne gândi la Dzeu și a zice că prea multă bunătate ne-a arătat până acum Domnul. Dacă acum, ne pedepsește Dzeu cu aceste plăgi, avem datoria să învățăm dintrânsele. Înainte de toate cei ce se înfățișează poporului, fie preoți, fie laici, să îndemne poporul a părăsi aceste patru patimi. Dacă așa facem arătăm că pedeapsa lui Dzeu ne servește de învățătură. În loc de vorbe mari, cari trezesc în popor poftă și dorinți nelegitime și irealizabile, să căutăm a înlătura aceste plăgi. Atunci cu adevărat suntem conducători ai poporului. O spun cu hotărâre: creștinismul nostru nu trebuie să conștie numai din cuvinte, ci din faptele creștine prin împlinirea voei lui Dzeu precum zice Apocalipsa lui Ioan: „Vrednic ești Dne, a lua slava și cinstea și puterea; că tu ai zidit toate, și pentru voia ta sunt și s'a zidit“.

Samarineanul milostiv n'a predicat celui căzut între tâlhar despre lipsa de dragoste a preotului și lovitului, ci i-a legat rănila și a grijit de el. Astfel și noi să nu ne tot plângem că stăm rău și să ne bocim, căci nu e vreme de tânguire, dar nici de a ne lăuda. E timpul să ne deprindem în virtutea cumpătării și al coolismul va cădea, e timpul să ajutăm pe cei săraci, făcând în fiecare parohie un fond al săracilor, la care cei cu dare de mână să-și lase chiar averea lor pentru caz de moarte. Baniți dați pe lux să se dea instituțiilor bisericesti; în parohii să se înființeze sfaturi moralizatoare, spre a îndemna pe oameni să nu facă divorțuri ușurate și să nu trăiască în concubinaj.

Cât de frumos zice poetul Vlahuță:

„Bine e să știi la moarte, că o dungă lași-un nume,
C'al săpat la zidul nopții — c'al muncit să-ți scoți în lume
Din al creierului sbucium, ca pe-un diamant ideea
Urma fi-va-ți cunoscută pe-unde ți-ai purtat scântea
Ș'o scântee 'n alergare-e o rază... Mângâie-ți!
Dulce-ți să ți-o știi la fundul vieții pline de durere“.

Nimic nu este mai scriitor și mai sublim ca și ideea creștină ortodoxă, pe care avem datoria să o facem în realitate. În scopul acesta, am pus în fruntea Sf. mănăstiri Hodoș-Bodrog pe P. C. arhimandrit Policarp Morușca.

Am încercat și deschiderea unei școli monahale acolo iar acum ne ocupăm de ideea unei școli de cântăreți. Ne gândim la o acțiune de colportaj, la trimiterea preoților mai distinși să predice printre sectari și împotriva defectelor morale.

Peste tot ne vom niza ca ceea ce nu am putut face în cele zece luni de episcopat de până acum, cu ajutorul lui Dumnezeu să facem de azi înainte. Mulțumesc Venerabilului Consistor Eparhial și membrilor Venerabilului Sinod Eparhial pentru încrederea nefățărită de care m'au învrednicit în munca mea spre binele poporului. Mulțumesc preoților mei iubiți și iubitului meu popor drept credincios de cârturari și țărani, că au întâmpinat cu dragoste pastoralele ce li-am trimis până acum și că atât de cu drag au ascultat glasul arhierului lor.

Aceasta este, Domnilor Deputați și Prea Cucernici Frați, în trăsături generale, situația eparhiei noastre până în clipa de față. În cadrul acesta am căutat a pune rapoartele speciale ale singuraticelor senate consistoriale, ale plenului și ale misionarului eparhial.

Din cele expuse puteți vedea, Domnilor Deputați și Prea Cucernici Frați, că preoțimea noastră în toată activitatea ei desinteresată nu este o cantitate neglijabilă, ci un factor primitor de sprijin din toate părțile când se știe impune. Trebuie numai ca în orice muncă a sa să fie călăuzită de cel mai înalt spirit de organizare. Ce clădește un preot, ajută și pentru încurajarea celui din altă parohie iar în schimb cea mai mică scădere aduce atingere întregii tagme preoțești.

Cu încredere, cu optimism putem privi spre viitorul eparhiei și în genere al bisericii noastre dacă vom socoti că prin muncă nefățărită și astăzi putem săvârși minuni; eră minune că un apostol umblă pe apă, eră minune săturarea mulțimii în pustie, dar minune este și aducearea oricărui suflet păcătos de azi la Mântul-torul.

După toate acestea țin să amintesc două evenimente bisericesti, cari trec peste cadrul eparhiei:

1. Prăznuirea de 1600 ani dela sinodul din Niceea. Impreună cu o delegațiune consistorială am participat personal la serbările dela Iași din 11 Oct. 1925.

2. Deasemenea am participat și la actul investirii celui dintâi Patriarh al bisericii noastre ortodoxe române, Prea Fericitul Părinte Dr. Miron Cristea.

Scopul suprem al întregii activități a eparhiei noastre trebuie deci să fie încadrarea ei

În munca comună ce trebuie să se desfășure în toate eparhiile surori. Aceasta se cere fiindcă cu toții împreună suntem „zidiți pe temelita Apostolilor și proorocilor, fiind piatra cea din capul unghiului însuș Iisus Hristos” (Efes. 2. v. 20). Incredere împrumutată, sinceritate, iubire reciprocă ne trebuie și nu va înceta să se arate ziua când toți vom fi îmbrăcați în toate armele lui Dumnezeu spre a putea sta împotriva în ziua cea rea a tuturor încercărilor ce ar veni asupra noastră. Toți ne vom adăpa atunci din apa vieții vecinice.

Cu această nădejde sunt veseli a declara deschisă actuala sesiune a adunării noastre eparhiale.

Trăiască Biserica ortodoxă Română!
Trăiască Dinastia Română!
Trăiască România!

Sinodul eparhial.

Intrunirea sinoadelor eparhiale, au fost aici la noi în Ardeal, încă de la inaugurarea vieții constituționale bisericești, zile de mare sărbătoare atât pentru înalții ierarhi, cât și pentru deputații sinodali și întreaga eparhie. După statutul organic Șagunian, la duminica Tomel, orașele cu sedii episcopoești, îmbrăcau haina curată a unei serbări speciale, căci atunci Episcopul, ca tată și părinte bun își vedea în jurul său pe cei mai vrednici reprezentanți ai eparhiei, iar deputații sinodali, precum și cei veniți din provincie la sărbătorile aranjate cu aceasta ocazie, salutau cu multă însuflețire, pe capul eparhiei, ca și pe chezașia redobândirii vieții noastre constituționale bisericești. Aceste întruniri erau prilej de ocazie pentru consfățuirii și de ordin mai înalt național. Acum fiind noi în țara noastră proprie Sinoadele, sau adunările eparhiale, se întrunesc la Duminica Samaritencei și aceste întruniri nu mai au caracterul din trecut, ci au o îndatorire poate și mai mare, întărirea și spiritualizarea conștiinței sufletești a eparhiei.

În anul acesta adunarea eparhială a eparhiei noastre s'a deschis și s'a ținut ședințele în atmosfera unei sărbători cari ne indică o nouă evoluție în istoria religioasă a eparhiei Aradului.

Duminică în 2 Mai a. c. tot publicul în frunte cu elita societății s'a îndreptat spre catedrala românească, unde Sf. liturghie încopciată cu chemarea Sf. Duh, a fost pontificată în mod evlavios de P. S. Sa părintele Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa, secundat de: I. P. C. S. Arhimandritul Policarp Morușca starețul sf. Mănăstiri H-Bodrog, P. C. S. protosincelul Dr. Iustin Suciu profesor la teologie, P. On. asesori referenți: Mihai Păcățian, Dr. Gh. Ciuhandu, P. Muscan, părinții protoerei Traian Vățian (Arad) Cornel Lazar

(Hălmaș) Florian Roxin (Buteni) și diaconii I. Cioară ref. cons. și Vichentie Guleș revizor școlar.

La pricisnă a rostit o predică fecundă și bogată în idei, părintele protosincel Dr. Suciu.

După serviciul divin, deputații sinodali s'au întrunit în sala de gimnastică, a internatului de fete de unde o deputație de 3 înși au invitat pe P. S. Sa Episcopul eparhial, să deschidă ședințele sinodului. La intrarea P. S. Sale în sală, deputații și publicul venit din afară, îl fac ovații călduroase.

La masa prezidială P. S. Sa invită și pe părințele arhimandrit, apoi își iau locurile lor notarii Dr. Ștefan Cioroian, Simion Stana din cler Dr. Ioan Jacu și Dumitru Boar mireni.

Preasfinția Sa deschide sesiunea sinodală a anului 1926 prin vorbirea de concepție adâncă, care este un tablou plastic, al topografiei vieții noastre sufletești.

Această vorbire care ne indică cărări noi în viața sufletească a eparhiei Aradului, și pe care preoțimea noastră la privilegii bine venite o va citi și talmăci poporului, o publicăm în fruntea revistei noastre. La vorbirea P. S. Sale primită cu aplauze frenetice răspunde dl. Aurel Cosma fost ministru, care asigură pe înaltul prelat de dragostea întregii dieceze, rugându-l în numele întregii eparhii ca, opera de refacere morală începută cu un elan de însuflețire așa de curat, s-o continue cu aceeași râvnă și însuflețire. În meritul lucrărilor a intrat adunarea eparhială în ședința II. care s'a ținut Luni în 3. Mai la oarele 10 înainte de masă, când și-a prezentat raportul comisiei bisericească.

Ședințele sinodului, cari au decurs într-o atmosferă de parlamentarism și înaltă cunoștință de cauză a lucrurilor, s-au terminat Marți seara la oarele 7. când părintele Episcop a închis sesiunea adunării eparhiale a anului 1926 prin cuvinte pline însuflețire. Mulțumește lui Dumnezeu că l'a ajutat să conducă prima adunare eparhială în spiritul evangheliei. Roagă pe deputații sinodali ca armonia care a pluit asupra conducerii sinodului, s'o ducă și la provincie și să se facă toți propagatorii și apărătorii legii ortodoxe. Biserica noastră este centrul, unde se armonizează sufletele, fără deosebire de vederi.

Răspunde părintele protopop Sârbu dela Belinț, care fiind pe povârnișul vieții, ține să accentueze că a servit sub 6 ierarhii, dar mai mult a observat la actualul Episcop Grigorie, senzul cum trebuie cărmuită o eparhie, care nu caută cadrul în care a trăit legea noastră organică, ci idealul mai înalt sufletească care ducă la spiritualizarea vieții bisericești, Prin tactul modul cum P. S. Sa a condus ședințele adunării eparhiale, ne dă dovadă că în viața noastră eparhială s'a deschis o eră nouă, care va aduce toate constiințele către Mântuitorul Cristos și instituția întemeiată de el, sf. biserică.

Asfel toți deputații s'au dus la vetrele lor mângâiați că azi când viața sufletească a creștinilor este biciuită de atâtea și atâtea rele, cărma eparhiei noastre este depusă în mâini sigure.

Mai amintim că în cursul zilelor sinodale, dnii deputați au fost invitați la masa episcopoească.

Monografia istorică a Protopopiatului ort. Dej.

— Un cuvânt de recunoștință și indemn. —

Un bătrân și P. C. protopop trecut de 70 ani, cu care am plăcerea de a fi stat într-o scurtă corespondență fără a ne cunoaște mai de aproape, mi-a făcut surpriza, de a-mi trimite lucrarea sa cu titlul de mai sus

O mărturisesc sincer, că am lăsat bucuros alte lecturi, pentru a citi cartea P. Cucerniciei Sale, din două motive: ca să cunosc lucrurile despre cari scrie și să cunosc prestațiunea unui bătrân, care se gândeste și la o datorie de condei alături de munca administrativă ce i-o impune oficiul de protopop.

E vorba de lucrarea părintelui protopop *Teodor Hermon* al Dejului, tipărită în Cluj, și având 238 pagini.

P. C. Sa tratează și unele materii de ordin istoric general, pe cât credeă că trebuie să se extindă și în aceea direcțiune, dar partea covârșitoare a lucrării privește viața bisericească, religioasă și culturală a protopopiatului, care a avut atât de mult să lupte, în marea de g.-catolici din acel ținut, pentru a se organiza.

Autorul și-a dat o mare străduință, ca să culeagă de prin arhivele parohiale și din cel protopopesc, precum și din cel arhidiecezan și din însămnările de prin cărțile rituale ale bisericilor din protopopiat, tot felul de amintiri: cu privire la slujitorii altarelor și ai școalelor din protopopiat. Astfel trece pe sub condeiul său, în liniamente generale, de multe ori cu date foarte interesante, întreagă dezvoltarea culturală-bisericească a protopopiatului și a comunelor ce-i aparțin. Tot astfel are prețioase însemnări de orientare și în privința dezvoltării chestiunilor de natură eptropească, inclusiv dezvoltarea chestiunii de salariizarea clerului.

Ceeace este o parte deosebit de importantă în lucrarea părintelui protopop, aș putea-o zice cu drept cuvânt, este materialul privitor la *luptele profesionale, provocate de zelotismul prorelitistic al episcopului g.-cat. și, mare maghiaron, Szabó János, dela Gherla, care nu a fost bun de altă treabă. Părintele protopop desfășoară acest material pe 31 pagini (172-203), — uneori prea tare legat de slovă — documentele dela Consistor, protopopiat, administrația politică și dela Ministeriul ungar al Cultelor, adăogând, prea puțin deci informațiile de ordin personal ce le avea însuși. N'aș putea zice, că aceasta ar fi o scădere. Cu toate acestea, sunt foarte impresionante și elocvente paginile P. Cucerniciei Sale, în cari arată felul *ademenirilor* pornite dela Gherla g.-catolică, în care teologia se învață latinește, iar limba de predilecție a episcopului și a sfetnicilor săi eră ceea — ungu-rească. În cadrul acestor acțiuni de ademenire — cari erau secondate de întreagă grația și ajutorul administrației politice ungurești de pe vremuri și a Ministeriului unguresc — sunt înfățișate *treccerile dela noi*, precum și unele cazuri de *revenire* la ortodoxie, dimpreună cu *procesele* religioare, purtate prin străduințele protopopului T. Herman în mare parte și prin ale Consistorului arhidiecezan. În aceste lupte de apărare pe cale de procese e implicat și numele alor doi moșteri, mari g. catolici, Dionisie și Ioan *Vaida*, cari, așezați la 1858 în *Olpret*, încurând pornesc, la*

sfatul episcopului Szabó dela Gherla, un proces pentru una din bisericile din aceea comună. Dar au perdut procesul.

Procesele de felul acesta, pentru biserici și averi în legătură cu trecerile, sunt mai multe, și numele autorului monografiei despre care scriu, este amestecat între cei ce au luat parte stăruitoare.

Iată, în câteva șire, cuprinsul, pe scurt, al cărții părintelui protopop.

N'am cuvinte din destul să-i mulțumesc pentru străduințele de mulți ani, în cari s'a frământat cu adunarea materialului, și mai ales pentru publicarea acestei monografii.

N'aș putea zice, că un om mai tânăr, familiarizat cu metoda scrisului sistematic, n'ar fi putut scrie monografia aceasta în alte condiții. Dar, totuși, aceea ce este de un preț mai înalt decât prestația literară vrednică de altfel de toată atenția și de toată lauda, este următorul lucru: Părintele protopop T. Herman face deodată *două lucruri bune*: salvează, ceea ce poate, pentru istoriograful de mai apoi al bisericii noastre, și, mai presus de toate, *dă un exemplu, mult grăitor și prea îndatoritor și pentru alții din protopopii noștri*, cari și ei ar avea ce spune — ceea ce, poate, se va uita mai apoi — despre trecutul nostru bisericesc și chiar despre propriile lor străduințe.

Din peste 60 și mai bine de protopopiate ortodoxe, câte avem în întreaga mitropolie, nu știu: care protopop să fi mai scris până acum istoria protopopiatului său. Și ce bine și frumos lucru ar fi, dacă și alții s'ar îndemna la fel cu părintele protopop al Dejului, care, în ciuda vârstei sale de 70 de ani împliniți, ni-a dat această monografie, ca un indemn real și pentru împlinirea altor datorințe, decât cele birocratice și gospodărești, cari prea de multe ori formează preocupare exclusivă în multe din protopopiatele mitropoliei noastre.

De încheiere țin să mai adaog — pe lângă aceea, că monografia din chestiune ar trebui să fie procurată de fiecare protopop din mitropolia noastră și de cât mai multe biblioteci parohiale — încă următorul lucru.

Părintele T. Herman este dinte acel elevi ortodocși de școala primară, cari, pe vremuri, au încasat o bătaie dela învățătorul g. catolic pe urma unui proces, inițiat de mitropolitul Șaguna, pentru școala din Lăpușul-unguresc. Iar Dumnezeu i-a hărăzit autorului o frumoasă și îngăduită răzbunare: de a stă treaz și nemișcat în focul asalturilor violente ale prozelitismului catolic sprijinit de administrația ungu-rească, și să vadă răsărind, steaua ortodoxiei în Maramurăș, la *Săcel* și *Dragomirești*, încă în 1900-1903, în ciuda sulitelor jandarmilor ungurești între cari fusese purtat și părintele protopop T. Herman, pentru apărarea credinței ortodoxe.

Să Te țină Dumnezeu, P. Cucernice, ea să poți vedea deplina încununare a străduințelor ce le-ai depus, pentru biruința ortodoxiei în acele părți și prin începutul monografiilor protopopești!

Vivat sequens — protopresbyter!

Dr. Gh. Ciuhandu.

Cuvântul lui Dumnezeu și sufletul oamenilor

de Arhimandritul POLICARP P. MORUȘCA.

(Continuare.)

Sfaturile și învățăturile propoveduite de biserică prin slujitorii ei trebuesc sporite, întărite și adâncite cu învățături și lumini, pe cari creștinul le scoate din Biblie acasă. Creștinii cei adevărați „cercetau Scripturile în fiecare zi ca să vadă dacă, ce li se spunea, este așa.” (Fapte C. 17 v. 11.)

Citirile cu bun tâlc și cu înțeles din sf. Scriptură sunt cel mai puternic mijloc de apărare împotriva răutăților acestor vremuri destrăbălate; sunt cel mai luminos și mai cald indemn către slujirea adevărului, împotriva nedreptăților, înșelăciunii și răutății veacului. Prin Cercetarea Bibliei ajungem să cunoaștem mai bine și cuprinsul sfintelor slujbe, la cari ne ducem să luăm parte și, înțelegându-le însemnătatea și puterea, lucrarea lor și rodul lor însuflete va sporii mai mult.

Tocmai de aceea Biblia trebuie deschisă adevseori, în fiecare zi, dar mai vărtos Dmineca și în sărbători, ca să desprindem din ea cât mai multe raze de lumină cerească, pentru luminarea cărărilor vieții, spre a ajunge mai de-adreptul la ținta statorită de Dumnezeu omului. La această țintă trebuie să ajungem, împotriva oricăror neajunsuri și păcate, ce ne-ar întâmpina, căci acolo ne așteaptă dreptul judecător, care ne va cere socoteală de această viață

Locuri greu de înțeles.

Indemnului de a citi cu râvnă Sfânta Scriptură, trebuie să-l adaugăm îndată povățu, că *citirea trebuie să fie făcută cu mulă luare aminte și cu mare băgare de seamă.*

În ea se află multe *locuri greu de înțeles*, unele ce ni-se par nepotrivite cu viața noastră de oameni, altele, pe ușor judecate, ne pot părea chiar potrivnice mântuirii. Chiar în epistolele Sf. Apostol Pavel, cel mai luminat scriitor al Noului Testament, „sunt unele cu anevioie de înțeles” — cum ne mărturisește însuș Petru Apostolul (II. C. 3 v. 16). Sunt acolo taine adânci pe cari mintea noastră mărginită nu le poate cuprinde și înțelege ușor și deodată.

Sunt lucruri pământeste ce se petrec sub ochii noștri și nu le putem înțelege rostul. În fața lor rămânem uimiți și nedumeriți.

În iarnă, în preajma sărbătorilor Nașterii Domnului, după un ger cumplit, nemai pomenit nici de bătrâni, deodată a prins să adie aer primăvărat, cu ploaie caldă, însoțită de tunete și fulgere și curcubeu ca vara. Apele sau umflat și, în miezul iarna, ne-au îngrozit cu revărsarea lor, făcând pagube mari, înecând vieți omenești și distrugând sălașe, ce nu erau clădite pe nisip. Învățații au căutat explicari, sau în-

trebat de pricini și cu toată iscusința lor, n'au prea priceput, au rămas uimiți și ei.

Dar dacă nu pricepem rostul și porneala astor fel de lucruri, le putem oare tăgădui, le putem disprețui, câtă vreme le-am simțit urmările atât de amar, toți cei cu așezări pe cursul apelor? Creștinul mai de grabă ar trebui să vadă în aceste „semne și minuni”, certarea lui Dumnezeu pentru păcatele noastre. Să scoatem din astfel de întâmplări indemnuri de îndreptare, cu un cias mai de grabă, până nu ne ajunge mânia Celui ce lumile le cârmuește și îngădule răsvrătirea firii împotriva stricăciunii oamenilor, ca pe vremea protopului, ori a prăpădirii Sodomei și Gomorei, cărora se aseamănă azi orașele și satele noastre prin viața lor destrăbălată...

Dar, dacă astfel nu pricepem cele pământeste, în mijlocul cărora ne găsim și cu ele trăim, rămânând taine pentru noi, — cum vom putea cuprinde nemărginirea, și tainele cerești toate, cuprinse în sfânta Scriptură? Pentru nepriceperea noastră să le tăgăduim oare, sau să le disprețuim? Să nu fie! Ci cu înțelepțire smerită să le recunoaștem, să le primim cu evlavie izvorâtă din adâncimile unei credințe religioase vii, așteptând luminarea de sus, până ce ne vom face vrednici să înțelegem, prin puterea credinței, ceea ce nu se poate apropia cu puterea minții și înțelegerii noastre mărginite.

Descoperirea dumnezeiască, cuprinsă în sfânta Scriptură, a fost dată pentru *toți* oamenii, ca ceva trebuitor, ne încunjurat de lipsă pentru mântuirea fiecăruia din noi.

N'au fost însă vrednici toți să primească de a dreptul dela Dumnezeu această descoperire, care nici nu s'ar fi înțeles de toți cu ușurință, fără o temelnică pregătire. De aceea au fost osebii oameni ai lui Dumnezeu, proroci cu frica Domnului și cu viață curată, cărora Dumnezeu le-a descoperit voia Sa, pentru a o împărtăși și altora. Mai pe urmă Dumnezeu s'a descoperit de-săvârșit prin Fiul Său, care ne-a învățat a cunoaște și a crede în Dumnezeu, unul în ființă, în treit în fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; Tatăl din veci nenăscut, riditorul și ținitorul a toate, Fiul născut mai înainte de veci din Tatăl, prin care lumea a fost răscumpărată și Duhul sfânt, cerele dela Tatăl purcede și a fost trimis de Fiul în chipul limbilor de foc asupra Apostolilor, încredințați să ducă mai de parte învățătura Sa, rămânând în lume, ca să îndrepteze viața ei.

(Va urma.)

Apărarea bisericii.

→ Declarațiile dlui ministru Octavian Goga. —

Di ministru de interne, Octavian Goga, primită în 22 I. c pe ziaristi li-a făcut următoarele declarații:

— Rog întreaga presă, fără deosebire de credințe politice, să colaboreze și să susție ideia națională și de stat, apărând biserica noastră strămoșească, împotriva căreia s'au încercat zilele trecute atacuri nevrednice, neîngăduite.

Campanii pătimase, ca acelea făcute de „Epo- ca” contra Patriarhului, nu se scuză, nu se explică și nu se admit.

Guvernul nu poate îngădui să fie atăcată biserica și zdruncinată credința noastră strămoșească în clipe destul de grele încă pentru țară, când nevoia de concordie e încă mare.

Nu pot lăsa să se facă plăcerea bolșevicilor și vrăjmașilor neamului și țării noastre, și oricine ar fi în locul meu, n'ar putea îngădui asemenea campanii nedemne.

Eu sânt pus aici să apăr persoana Patriarhului, care este șeful suprem al bisericii naționale, să apăr credința noastră și ordinea în stat.

Dacă libertatea criticii este îngăduită și esigurată prin constituție, apoi atacurile de felul celor din pomenitul ziar, prin care se încearcă să se lovească în temelii așezământului de însemnătate covârșitoare, care e biserica noastră, nu pot fi tolerate nici o clipă.

Vaticanul și Liga Națiunilor.

Din ziarul „Cuvântul” No. 441 din 26 April a. c. aflăm că presa engleză învinuiește Vaticanul de a fi făcut toate eforturile, ca să capete un loc în Liga Națiunilor. Fiindcă însă nu i-a succes, ar fi pus la cale intrigi, cărora se atribuie *fiasco*-ul din Martie dela adunarea Ligii. Cercurile Vaticanului vreau să se scape de aceste învinuiri, desmințându-le, între altele, și prin cardinalul Frühwirt, unul dintre cei mai vechi și experimentați diplomați papali. Acesta a făcut unele declarații interesante prin organul catolicilor din Polonia „Oberschlesischer Kurier” asupra atitudinii Vaticanului față de Liga Națiunilor.

Declarațiile acestea ne dau din nou prilejul să constatăm spiritul, de care este condus papa încă și în timpurile de astăzi. Papa adevărat n'ar avea dorința de a fi primit ca membru al Ligii, fiindcă „misiunea sa” — a papei — „este cu totul diferită de a celorlalte puteri”. Așadar are altă misiune, „are de îndeplinit o sarcină numai morală și spirituală, ce trebuie desbrăcată de orice interes material”. Din cele spuse de cardinalul Frühwirt se vede însă că „sf. Scaun” totuși se consideră pe sine ca una dintre celelalte puteri politice. Fiindcă „dacă i s'ar acorda o poziție corespunzătoare caracterului său” — bineînțeles de șef suprem nu numai spiritual, ci și politic — „o autoritate de preponderanță” — atunci da, Vaticanul ar primi cu plăcere să fie reprezentat în Ligă. Ba bine că nu!

Iată spiritul care a dominat secolele de-a rândul și dominează și astăzi în sferile Vaticanului. Concepția lui Bonifaciu VIII din sec. al XIII-lea, după care papei i-a fost dată de Dumnezeu nu numai puterea supremă spirituală, ci și cea politică, a rămas și astăzi idealul suprem la Roma. Și astăzi biserica papală se consideră ca o putere politică și ca atare urmărește

scopurile sale politice bine determinate. Natural, acestor scopuri politice proprii trebuie subordonate scopurile tuturor statelor.

Am pus în evidență cele de mai sus ca premise. Concluziunile însă nu le mai tragem, deoarece se desprind în mod logic și sunt binecunoscute tuturor. Nădăjduim că actuala stăpânire a țării noastre va ține seama de ele. (np.)

INFORMATIUNI.

* Despre dl V. Goldiș. Părintele I. C. Beldie, redactor la „Foata Parohială” din Galați, scrie despre dl V. Goldiș următoarele:

Sunt aproape 25 de ani de când mi-a căzut în mână un manual de *Istorie unversală* de V. Goldiș. O alăturasem cărților mele de studii și-mi plăcea strașnic să o consult: la fiecare pas arată că mâna lui D-zeu sprijinește cutare sau cutare fapt istoric. Sentimentul religios ce ținea din fiecare pagină a volumului m'a făcut atent asupra autorului, pe care mai târziu am putut să-l cunosc mai bine.

Cu nădeji bune pentru viitor, salut pe dl V. Goldiș, autorul manualului meu favorit de pe vremuri d. V. Goldiș, actualmente Ministrul Cultelor și Artelor, urându-i spor.

Organizarea cercului tinerimii adulte „Sfântul Gheorghe” din comuna Bucovăț. În ziua de 23 Aprilie a. c. la Sft. M. M. Gheorghe în comuna Bucovăț din jud. Timiș, și-a serbat hramul bisericii. Cu această ocaziune părintele Constantin Măcu a ținut în biserică o cuvântare foarte pătrunzătoare, în care între altele descriind țaria în credință și suferințele sfântului mucenic, în legătură cu aceasta a îndemnat tinerimea adultă să se organizeze și să înființeze societatea „Sfântul Gheorghe”. Tinerimea ascultând și punând la inimă cuvintele păstorului lor sufletesc, s'a și adunat după masă în șoala din loc în număr de 54 inși, feciori și fete, cari după explicarea scopului nobil al acestei societăți, au subscris statutul și s'au organizat în societate. După aceasta tinerimea s'au depărtat, promițând cu toții, că vor respecta statutul și vor ține cu sfințenie punctele acestuia. *Un oaspe.*

Golurile de Munți. Ministerul agriculturii a luat hotărârea ca toate golurile din munți să treacă în proprietatea statului. Pădurile vor fi expropriate pe seama locuitorilor, iar golurile din munți rămân ale statului, ca să fie date în folosirea crescătorilor de oi. În acest înțeles s'a dat ordin consilierilor agricoli, cari se întrunesc acum la Sibiu pentru a alcătui planurile.

O statistică. Dl. prof. universitar dela Cluj, O. Ghibu, făcând de curând o statistică a membrilor partidului național ieșii de sub conducerea dlui I. Maniu, ajunge la următoarele cifre: Din cei 15 șefi de resort ai Consiliului Dirigent s'au retras 8, și au rămas 7; Din cei 13 secretari generali ai acestor resorturi s'au retras 7, și au rămas 6. Dintre foștii prefecti ai Consiliului Dirigent s'au retras 15, și au rămas 10. Și dl O. Ghibu se întreabă: *se mai poate oare vorbi azi în Ardeal despre Ardealul unitar în jurul dl Maniu?*

Revenire la religia românească. Aflăm în ziarele din București că, comuna Șinca-veche locul de naștere al I. P. Mitropolitului gr.-cat. dela Blaj și comuna Ciucea, unde locuiește dl. O. Goga, fac pregătiri ca să treacă la religia ortodoxă. Veniți dragi țărani în brațele mamei bune, de unde v'au rupt blăstămăția străinilor! Veniți să formăm o țară, cu suflet puternic.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei ort. română a doua din Arad, care este de *clasa primă*, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Venitele parohiei sunt:

1. Una sesiune pământ.
2. B. rul parohial.
3. Relut de cortel.
4. Dotațiunea dela oraș.
5. Stolele legale.
6. Intregirea dotației dela Stat.

Alesul va suportă toate impozitele după beneficiul parohial. Va catechiza fără remunerațiune specială, în școlile la cari va fi trimis de superioritatea bisericească.

Doritorii de a reflecta la aceasta parohie vor ajusta rugarea de concurs cu testimoniu de calificare pentru parohii de clasa primă, cu testimoniu de maturitate și cu atestat despre serviciul prestat pe terenul bisericesc-școlar și adresându-o Comitetului parohial ort. rom. din Arad, o vor trimite în termenul concursului la Oficiul protopopesc din Arad.

În acest răstimp, pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33. din Regulamentul pentru parohii și pe lângă înștiințarea prealabilă a protopresbiterului vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Întru cât recurentul ar fi din altă dieceză, va dovedi, că pentru a recurge, are consimțământul P. S. Sale Episcopului diecezan.

Comitetul parohial ort. rom. din Arad.

În înțelegere cu: *Traian Vățianu*, protopresbiter.

—□—

2—3

Nr. 237/1926.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. III. din comuna Nădaș, protopopiatul Timișorii, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Biserica și Școala“.

Venitele sunt:

1. Una sesiune parohială în esteziune de 32 jugh. parte arător, parte fânaș.
2. Birul legal.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dotației preoțești dela Stat.
5. Casă parohială, care se află în stare bună.

Preotul ales va solvi toate dările publice după întrag beneficiul din parohie și va catechiza la școala din loc fără altă remunerație din partea parohiei.

Recursele ajustate cu documentele necesare conform Regulamentului pentru parohii și adresate Comitetului parohial din Nădaș, se vor înainta în termenul concursului oficiului protopop. din Timișoara, iar recurenții se vor prezenta în cutare Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Nădaș spre a se face cunoscuți poporului.

Recurenții din altă dieceză vor avea să producă act de legitimare dela P. S. Sa dl. Episcop al Aradului, că pot recurge.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. P. Țucra* m. p. protopop.

—□—

2—3

În conformitate cu decsul Ven. Cons. diecezan de sub Nr. 1408/926 și cu concluzul sinodului parohial, să escrie concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“ pentru deplinirea capelanei temporale, cu drept de succesiune, sistematizată pe lângă parohul Aurel Iancu din Zărând.

Venitele parohiale sunt:

1. Sesiia parohială, constătoare din 32 jugh. cadastrale;
2. Usufructul intravilanului parohial;
3. Răscumpărarea birului cu suma de 800 Lei;
4. Stolele legale;
5. Intregirea salarului dela Stat, pentru care însă parohia nu l-a răspundere.

Din venitele înșirate mai sus, capelanul va beneficia jumătate.

Parohia este de cl. I., dar vor fi admiși și recurenții cu cvalificațiune pentru parohii de clasa II-a.

Alesul va avea să predice când va fi rândul său de serviciu, să catihizeze elevii ortod. dela școlile primare din Zărând și va suporta toate dările după partea sa de beneficiu.

Reflectanții sunt poștiți, ca recursurile adresate comitetului parohial din Zărând și ajustate cu documentele prescrise, — cei din altă dieceză și cu act de învoire a P. S. Sale dlui episcop diecezan, — le vor înainta, în termenul de sus la oficiul protopopesc ort. rom. din Ineu (jud. Arad) și cu observarea dispoziției din § 33 a Regulamentului pentru parohii, vor avea a se prezenta în sfta biserică din Zărând, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și în cele rituale.

Zărând, din ședința comitetului paroh. ținută la 21 Martie 1926.

Cornel Papp m. p. președinte adhoc.

Dimitrie Fărcaș m. p. notar.

În înțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. ppresbiter.

—□—

2—3

Concurs repetit.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. I. Crocna, tractul Buteni, se publică concurs cu termen de 30 zile. Beneficiu: Sesiia parohială întregită, bir și ștole legale. Intregire de salar dela stat.

La concurs sunt admiși și cu cval. de cl. II-a, iar în lipsa acestora și cu cval. de cl. III-a.

Reflectanții sunt poștiți a se acomoda dispozițiilor regulamentului referitor la îndeplinirea parohiilor vacante.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter. 1—3

Redactor responsabil: *SIMION STANA* asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.